

Fiscale maatregelen voor belastingplichtigen met betaalmoeilijkheden

Er bestaan maatregelen om belastingplichtigen te helpen die hun fiscale schulden tijdelijk of blijvend niet kunnen betalen. In het algemeen bestaan die maatregelen erin dat de fiscale administratie de betaling van de fiscale schuldvordering spreidt, de invordering ervan opschort of afziet van de invordering van een deel of van de volledige fiscale schuldvordering.

Het Rekenhof heeft de toepassing onderzocht van zes maatregelen op het vlak van de personenbelasting voor belastingplichtigen die met betaalmoeilijkheden kampen:

- het afbetalingsplan, waarmee de ontvanger van de Directe Belastingen de belastingplichtige toestaat de betaling van zijn fiscale schuld te spreiden;
- de vrijstelling van nalatigheidsintresten op belastingschulden die op de vervaldatum niet betaald zijn;
- het in onbeperkt uitstel brengen van de invordering, waardoor de invordering van de belastingen voor onbepaalde tijd onder bepaalde voorwaarden wordt opgeschort;
- het "in ontlasting nemen", dat zonder medeweten van de belastingschuldige wordt uitgevoerd op vorderingen die definitief oninvorderbaar worden beschouwd en waardoor de schuldvordering in feite na een zekere tijd wordt opgegeven;
- de collectieve schuldenregeling, een gerechtelijke procedure die wordt toegepast als er meerdere schuldeisers zijn;
- de kwijtschelding van fiscale boeten en belastingverhogingen die de minister van Financiën kan toekennen op verzoek van de belastingschuldige.

Het Rekenhof heeft vanuit verschillende oogpunten (wettelijkheid en regelmatigheid, boeking, efficiëntie en gelijke behandeling, openbaarheid) onderzocht hoe die zes maatregelen worden toegepast. Het besteedde daarbij aandacht aan de omkadering van die maatregelen om na te gaan of ze worden toegekend volgens objectieve, eenvormige, geïnventariseerde en bij iedereen bekende criteria, en om na te gaan of de administratie adequaat toeziet op de toekenning ervan.

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de fiscale administratie de maatregelen in het algemeen correct toepast. Bepaalde aspecten zijn echter voor verbetering vatbaar.

Voor sommige van de maatregelen is er geen voldoende nauwkeurige wettelijke of reglementaire grondslag.

Het Rekenhof beveelt bovendien aan een duidelijk onderscheid te maken tussen het in onbeperkt uitstel brengen van belastingschulden en elke andere maatregel die vaststelt dat een schuldvordering oninvorderbaar is en ze in onbeperkt uitstel brengt. Als het de bedoeling is een belastingsschuld na onbeperkt uitstel kwijt te schelden, zou de wetgeving moeten worden aangepast opdat de schuld uiteindelijk formeel wordt geannuleerd.

Volgens het Rekenhof is annulering de passende wijze om een schuldvordering waarvan de definitieve oninvorderbaarheid is vastgesteld te laten uitdoven. Het acht het bijgevolg nuttig dat de wetgever de voorwaarden zou definiëren voor de annulering van fiscale vorderingen. In de huidige wetgeving is het "in ontlasting nemen", wat neerkomt op het laten verjaren, niet meer aanvaardbaar.

De parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de grote fiscale fraude-dossiers had in mei 2009 aanbevolen de procedure van de kwijtschelding van fiscale boeten en belastingverhogingen te hervormen opdat de minister niet meer zou moeten optreden. Er is nog steeds geen gevolg gegeven aan die aanbeveling.

Voor sommige onderzochte maatregelen is de omkadering door administratieve instructies onvolledig of achterhaald. Het Rekenhof beveelt in het bijzonder aan te preciseren wat het solvabiliteitsonderzoek juist inhoudt op basis waarvan de administratie zich uitspreekt over de definitieve of tijdelijke oninvorderbaarheid van een schuldvordering. In bepaalde gevallen zou het gebruik van formulieren en de aanwezigheid van verantwoordingsstukken in het dossier moeten worden verplicht.

De fiscale administratie zou betere cijfers moeten aanleveren over de vrijstelling van nalatigheidsintresten, het onbeperkt uitstel van invordering en de kwijtschelding van fiscale boeten en belastingverhogingen. Die statistieken zouden moeten worden gepubliceerd in het jaarverslag van de FOD Financiën.

De cellen Toezicht van de ontvangkantoren controleren enkel de vrijstelling van nalatigheidsintresten, maar zouden ook moeten toezien op de andere onderzochte gunstmaatregelen.

Krachtens de wet moet een bijlage bij de rekening van uitvoering van de begroting, bij de ontvangsten, de in onbeperkt uitstel gebrachte rechten vermelden. De administratie moet de inrichtingen bijgevolg zo boeken dat aan die eis wordt tegemoetgekomen.

De minister moet zijn beslissingen over kwijtscheldingen van boeten en verhogingen motiveren. De Raad van State heeft in 2005 aan die verplichting herinnerd. Het Rekenhof stelt vast dat die verplichting nog niet is uitgevoerd. In afwachting daarvan zijn de beslissingen geblokkeerd, ten koste van belastingschuldigen in moeilijkheden.